

УДК 373.2.091. 217:379.8]:159.923

Міненко А. О.

ORCID: 0000-0002-4145-4039

Доктор педагогічних наук, професор,  
професор кафедри дошкільної та початкової освіти,  
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка  
(Чернігів, Україна), E-mail: antonina\_tok@ukr.net

Турчина І. С.

ORCID: 0000-0002-3794-7666

Кандидат педагогічних наук, доцент,  
доцент кафедри дошкільної та початкової освіти,  
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка  
(Чернігів, Україна), E-mail: irturch@i.ua

Антоненко Н. С.

ORCID: 0000-0002-9730-9105

Магістрантка факультету дошкільної, початкової освіти і мистецтв,  
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка  
(Чернігів, Україна), E-mail: antonenkon075@gmail.com

## ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОЗВІЛЛЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЯК ВАЖЛИВА УМОВА УСПІШНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ

У статті обґрунтовано значення дозвіллевої діяльності для молодших школярів. Пропонуються результати дослідження щодо важливості дозвілля серед життєвих пріоритетів учнів початкової школи. Досліджено найбільш популярні заняття у дозвіллі учнів початкової школи та визначено важливість переорієнтації сучасних дозвіллевих форм для учнів початкової школи на соціально спрямовані за змістовим наповненням та характером взаємодії учасників. Визначено, що при підготовці дозвіллевого заходу педагог повинен: визначити його тему і завдання, намітити час і місце проведення; розробити план підготовки та проведення заходу; визначити ключові моменти заходу; вибрати учасників його підготовки, розподілити завдання між учасниками і групами. Виокремлено форми дозвіллевих заходів, які можна використовувати в початковій школі: дискусії, зустріч з цікавими людьми, вікторини, театралізації, читацькі конференції, флеш-моби, спікер-клуби тощо.

**Мета роботи** полягає в обґрунтуванні значення та визначенні важливих напрямів застосування дозвіллевої діяльності молодших школярів.

**Методологія.** Методологічну основу статті становлять: принципові позиції теорії пізнання, а саме, науковість, історизм, діалектичність, об'єктивність, положення психології та педагогіки щодо гуманістичного спрямування освіти. Важливого значення надається ідеям компетентнісно-орієнтованого підходу до аналізу педагогічних явищ і процесів, пов'язаних із дозвіллевою діяльністю.

**Наукова новизна** полягає в тому, що виходячи з аналізу наукових джерел присвячених даній проблемі, практики використання дозвіллевої діяльності молодших школярів, визначено методи дозвіллевої педагогіки та сформульовано основні види дозвіллевої діяльності молодших школярів.

**Висновки.** Здійснене дослідження авторами визначено як спроба окреслити вихідні теоретичні й методологічні позиції дозвіллевої діяльності для молодших школярів у закладах загальної середньої освіти, де сучасний вчитель має орієнтуватися на головні компоненти концепції нової української школи, а саме – на новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, важливих для успішної самореалізації в суспільстві.

**Ключові слова:** дозвілля, учні початкових класів, дозвіллева діяльність, методи дозвіллевої педагогіки.

**Постановка проблеми.** Дозвілля – це специфічна форма організації вільного часу школяра, в якому він реалізує свої інтереси. Дозвіллева діяльність є важливою для школярів, адже дозволяє проводити вільний час з користю для себе й оточуючих. Проте через відповідні соціально-економічні труднощі, відсутність належної кількості соціально-культурних установ і недостатню увагу до організації дозвілля з боку місцевих органів влади і культурно-дозвіллевих установ – цей вид діяльності молодших школярів потребує уваги з боку ЗЗСО та батьків.

Вільний час є одним з важливих засобів формування особистості молодшого школяра, а також є своєрідним індикатором культури, певного кола духовних потреб та інтересів особистості та/або окремої соціальної мікрогрупи (молодших школярів). Розглядаючи дозвілля як сукупність занять у вільний час, за допомогою яких задовольняються безпосередні фізичні, психічні і духовні потреби, в основному відновлювального характеру, варто зауважити, що на відміну від природної особливості відновлення сил людини, дозвілля є специфічним, соціальним способом регенерації цих сил. Тому організація дозвілля може стати важливим фактором фізичного і морального розвитку дітей, а улюблені заняття в години дозвілля сприятимуть покращенню емоційного здоров'я, виходу зі стресових ситуацій і дрібних негараздів.

**Метою статті** є теоретичне обґрунтування основних напрямів застосування дозвіллевої діяльності молодших школярів та визначення форм і методів організації та проведення дозвілля в початковій школі.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** На сучасному етапі реформування освітньої галузі аналізу дозвіллевої діяльності та структурі якості життя людини присвячено велику кількість праць вітчизняних та зарубіжних науковців, які в багатоаспектних дослідженнях та наукових розвідках розглядають ці поняття в культурологічних, психологічних та педагогічних контекстах. Зокрема, соціально-філософський аспект дозвіллевої діяльності досліджували С. Іконніков, Н. Кочубей, В. Лисовський та інші; зміст та принципи дозвіллевої діяльності розкрито у роботах О. Голік, Б. Трушина, В. Петрушева, В. Піменова, Т. Скорик, Н. Флегонтова та інші; важливість саморозвитку та самореалізації у сфері дозвілля та психологопедагогічні детермінанти дозвіллевої діяльності досліджували В. Балахтар, В. Бочелюк, В. Піча, Н. Бабенко та інші. Н. Цимбалюк досліджує важливість культурно-дозвіллевих утворень з позиції забезпечення умов для активного культурного дозвілля та вказує на необхідність пошуку шляхів вирішення проблеми соціалізації дітей та молоді в освітніх закладах через культурно-дозвіллеву діяльність [10].

**Основні результати дослідження.** Дозвілля можна віднести до явищ соціальних, тому що воно має історичні корені. Дозвіллева діяльність бере свій початок ще з періоду кам'яного віку. Племена переходили до осілого способу життя, що супроводжувалося організацією низки різноманітних свят. Всі календарні свята відображали в собі етнічну специфіку. Зокрема, календарні обряди і звичаї річного циклу що були пов'язані з працею людей, відображали соціально-політичне, історико-культурне, етнічне, духовне життя людей на різних етапах розвитку [6; 10].

Проблема організації дитячого дозвілля в початковій школі є надзвичайно актуальною, адже молодші школярі ще не вміють оптимально використовувати вільний час для свого особистісного розвитку. Тому розвитку дозвіллевої діяльності молодших школярів потрібно приділяти велику увагу, розуміючи її важливе значення у формуванні особистості молодшого школяра.

У школі зростає навантаження на організм дитини, особливо в молодших класах. Виникає необхідність засвоєння та переробки великої кількості інформації, а також підвищується напруження організму. Діти менше рухаються, більше сидять, як наслідок виникає дефіцит м'язової діяльності. Це призводить до порушення постави, зору, підвищення артеріального тиску, накопичення ваги тощо [9, 19].

Однією з найсуттєвіших проблем стає створення для першокласників ігрової кімнати. Дитина перебуваючи в стінах школи, повинна повністю задовольнити потребу в грі. Ігрова діяльність – це вільна, самостійна діяльність, що здійснюється за власної ініціативи дитини, вона вільна від обов'язків перед дорослими. Гра є найприроднішою та найпривабливішою діяльністю для молодших школярів. Вона дає можливість вступати дітям у вільні контакти із друзями, об'єднуватися в групи за інтересами, а спілкування з учителем набуває невимушеного характеру [3; 9, 21].

Доцільно для першокласників у школі облаштувати класні кімнати, ігрову та спальну кімнати для денного відпочинку. У класних кімнатах шестирічкам створюються необхідні умови для успішного і комфортного навчання з дотриманням усіх санітарно-гігієнічних умов. Проте і школа, і батьки не завжди організують культурно-дозвіллеві заходи, виходячи з інтересів дітей. Важливо не тільки знати чим живуть і цікавляться учні початкової школи, постійно вести моніторинг, але й уміти швидко реагувати на зміни, вміти запропонувати нові форми й види дозвіллевих занять.

Учені зауважують, що дозвіллева діяльність диктується особистими потребами людини, а інтерес виступає її домінуючим мотивом, тобто головним принципом організації дозвілля в дитячому середовищі є принцип інтересу [6; 8, 132-135].

Розроблено анкету та проведено анкетування учнів 3 класу (28 учнів). За результатами дослідження визначено та проранжовано найбільш популярні заняття для учнів 3 класу. Серед найбільш популярних занять учні 3 класу визначають – спілкування в Інтернет мережах – 24,6 %; спортивні ігри та розваги – 16,3 %; творчі (інтелектуальні) заняття обирають лише 14,5 % дітей. Незначний інтерес проявляють діти до таких видів занять як: музика – 8,6 %; читання – 10 %; відвідування театру, концертів та виставок – 4,3 % тощо. Таким чином можна зауважити, що сучасні учні 3 класу віддають перевагу пасивним формам відпочинку, що носить комунікативний та частково розважально-пізнавальний

характер. Отже, важливо проводити більш активну та цілеспрямовану роботу як закладам загальної середньої освіти, так і батькам щодо організації дозвілля в початковій школі, щоб вибір дозвілля дітей був виваженим і не стихійним.

Пріоритетним напрямом активізації дозвілля в початковій школі вважаємо необхідність його соціалізації, що дозволить змістовно наповнити не тільки власний вільний час, а й допомагати в цьому іншим, забезпечуючи виховний, пізнавальний зміст, елементи культурної взаємодії тощо. За такого підходу до дозвілля діти стають не лише учасниками, а й активними організаторами, долучаючись до процесу вибору форм, змісту заходу. Цікавими та важливими мають бути інтерактивні форми соціальної анімації, флеш-моби, спікер-клуби тощо [5].

Для вирішення завдань ефективної організації дозвіллевої діяльності для молодших школярів великого значення набуває підбір методів дозвіллевої педагогіки. Методи дозвіллевої педагогіки представляють шляхи і способи здійснення цього процесу в сфері вільного часу. Зокрема, до методів дозвіллевої педагогіки належать методи гри та ігрового тренінгу, методи театралізації, методи змагальності, методи рівноправного духовного контакту, методи імпровізації [1, 11; 4].

Розглянемо їх детальніше. Гра – це самостійний і законний для дітей і підлітків вид діяльності. Гра, як і фрагменти з мультфільму, казки, дуже часто повторюється в житті дитини, є її виховним тренінгом. Завдяки грі можна легко виявляти антипатії і симпатії школярів, адже, вибираючи в грі когось зі своїх однокласників, діти показують свої переваги («Третій зайвий», «Струмочок», «Колечко» і ін.). Гра допомагає виявляти знання та інтелектуальні здібності учня (вікторини «Що? Де? Коли?», «Поле чудес», «Найрозумніший», конкурси, інтелектуально-пізнавальні ігри тощо). Ігри визначають рівень розвитку організаторських здібностей учнів, їх фізичні здібності: силу, швидкість реакції, спритність, гнучкість, витривалість тощо [2, 59].

Цікавими та ефективними є методи театралізації. Дозвіллева діяльність учнів має безліч сюжетів і соціальних ролей. Невимушене спілкування учнів може бути у вигляді різних вечірок, «капусника», «театральної вітальні», «святкового вечора» тощо. Метод театралізації реалізується через костюмовані сценки, обряди, ритуали тощо. Театралізація знайомить дітей з різними сюжетними ситуаціями з життя [3, 62].

Ефективними в початковій школі є методи змагальності. Змагання – це внутрішній поштовх для розкручування творчих сил, стимулювання до пошуку, реалізації та відкриття. Школярі повинні вчитися змагатися. Дозвіллева діяльність завжди дуже емоційна, тому вона стимулює крайні форми поведінки: азарт, певний стан афекту, хвилювання, образи та ін. Наприклад, помічаємо дуже низьку культуру «вболівання» школярів в дитячому спорті, змаганнях, колективних іграх. Тому потрібно вчити вихованців гідно приймати перемогу суперників, визнавати поразку [3, 64-65].

Методи рівноправного духовного контакту – це методи, засновані на спільній діяльності дітей і дорослих, так би мовити «на рівних» у всьому. Вчителі та учні вважаються рівноправними членами шкільних клубів, об'єднань, творчих гуртків. Разом з тим, в організації спільного дозвілля, заснованого на рівноправному духовному контакті, не можна забувати про так звану «червону лінію» [3, 67].

Важливими є методи виховних ситуацій. Виховна ситуація – це спеціально створені вчителем умови для дітей і підлітків. Такі ситуації не повинні бути надуманими, вони мають відображати життя з усіма його труднощами. Учителю слід спеціально створювати умови для виникнення необхідної ситуації, але сама ситуація повинна бути природною. Важливу роль при використанні такого методу відіграє ефект несподіванки: вихованець не буде заздалегідь готувати себе до опору, очікуючи певної реакції педагога.

У початковій школі часто використовують методи імпровізації. Імпровізація – це експромт, неусвідомлена дія, яка не готується заздалегідь. В імпровізації закладена імітаційна поведінка. Метод імпровізації слугує для породження азарту дитини, розвиває творчість тощо [3, 69].

Таким чином, для вибору того чи іншого методу дозвіллевої педагогіки потрібно визначити цілі, завдання, зміст, форми організації дозвіллевої діяльності, врахувати вікові особливості молодших школярів.

Різноманітні види дозвіллевої діяльності в дослідженнях науковців розглядаються та класифікуються за кількома групами: розваги, відпочинок, самоосвіта, свято, творчість. Кожен вид виконує певні функції. Зокрема, відпочинок знімає втому і напругу, допомагає розслабитися, слугує для відновлення фізичних і психічних сил. Він може бути як пасивним, так і включати в себе різні рівні і міру активності. Розваги в дозвіллевій діяльності мають компенсаційний характер, виконують роль психологічної розрядки, емоційного розвантаження, забезпечують як дитині, так і дорослій людині зміну вражень [7, 41].

Відпочинок і розваги знаходять свою реалізацію в святах. Свята мають певний зв'язок між минулим і сьогоденням, реалізуються шляхом урочистого перетворення дійсності. Свята слугують для поновлення значущих цінностей в переломні моменти історії й індивідуального життя, де людина, хоча б на недовгий термін, вільний від повсякденних справ, тривог, занурюється в емоційно насичене життя, відчувачи піднесення, отримує можливість відкритого вираження своїх почуттів.

Важливо, що самоосвіта як дозвіллева діяльність спрямована на залучення людей до цінностей культури. Підвищуючи загальну культуру особистості, освітня діяльність розвиває розумові здібності, пізнавальні інтереси, естетичні і моральні почуття [4, 104].

Найбільш високого рівня дозвіллевої діяльності можна досягти у творчості. Творчість, що відповідає глибинним потребам людини в самовираженні, перетворенні дійсності, пошуку, експериментуванні, пізнанні і зміні навколишнього світу, допомагає вдосконалювати буття, ставлення до

самої себе, створювати нове. Творча дозвіллева діяльність ставить особистість на новий щабель – від споживача духовних цінностей до їх творця.

Отже, всі вище перераховані види дозвіллевої діяльності знаходяться в тісному зв'язку між собою. Одні з них виконують підготовчі функції для участі дитини в інших видах, тоді як деякі з них виконують завершальні функції, що дозволяє в повній мірі реалізовувати соціально-педагогічний потенціал дозвіллевої діяльності.

Н. Кононенко визначає такі види дозвілля: пасивний (глядацький, слухацький) і активний (діяльнісний); організований (педагогічно правильно використовуваний вільний час) і стихійний (нерегульований процес використання вільного часу); контрольований і неконтрольований; колективний та індивідуальний; наслідувальний і творчий; випереджаючий (вишукувальна перспективна діяльність) і нормативний (традиційно сформовані моделі) [5, 18].

Всі види дозвілля, які застосовуються в освітній системі, мають велике значення у всебічному розвитку особистості дитини, оскільки школяр втягується у виконання різних ролей і як найактивніше проявляє себе в різних ситуаціях. Охарактеризуємо найбільш поширені в організації дозвіллевої діяльності дітей молодшого шкільного віку масові (колективні) форми виховної роботи.

До колективних форм роботи вчителів з учнями можна віднести різні конкурси, ігри, шкільні фестивалі, турпоходи, гуртки, секції, вогники, зірниць, спортивні ігри тощо. Вчителі можуть виступати в різних ролях під час проведення заходу: провідний учасник, організатор, рядовий учасник діяльності, рядовий учасник заходу тощо [4, 107; 5].

Успіх заходу багато в чому залежить від самих учасників, від їх активності при проведенні заходу, від підготовки реквізиту, розподілу ролей, музичного супроводу тощо. Учні охоче допомагають у проведенні шкільних заходів, але їх активність багато в чому залежить від керівника, від його вміння пробудити інтерес до заходу. Діти люблять різні форми виховної роботи в школі, такі як свята, карнавали, ранки, зірниць та активно беруть в них участь. Пояснюється це присутністю казкових елементів, театралізованих ходів, яскравих ігрових видовищ, наявністю призивів, подарунків, дискотеки. Активна участь школярів в організації та проведенні свят сприяє вихованню навичок культури поведінки, формуванню почуття колективізму і товарищескості.

Варто зазначити, що будь-яке свято несе в собі елементи відпочинку, але є також свята, в яких рекреаційно-розважальний елемент є переважним. До таких свят належать: свята новорічної ялинки, осінній бал, свято літа, свято квітів, Хелловін та інші [1; 4, 109].

Дозвілєві заходи мають такі переваги в порівнянні з іншими видами шкільної роботи:

– спілкування з дітьми може здійснюватися у формі полілогу. Це передбачає наявність зворотного зв'язку, дозволяє педагогу спостерігати за реакцією вихованців;

– у початковій школі діти надзвичайно схильні до наслідування. Це дає можливість вчителю в присутності класу впливати на думку і поведінку окремих учнів. Однак необхідно враховувати, що думка, висловлена однокласниками, для учня часом важливіша від думки вчителя;

– у ході організації та проведення заходів створюються умови, які сприяють поліпшенню результатів педагогічної роботи з класом та підтримують природну доброзичливу атмосферу спілкування [2; 3, 75].

Розважально-пізнавальні заходи не повинні бути повчальними. Зокрема, при підготовці дозвіллевого заходу педагог повинен:

– визначити його тему і завдання, намітити час і місце проведення;

– розробити план підготовки та проведення заходу;

– визначити ключові моменти заходу;

– вибрати учасників його підготовки, розподілити завдання між учасниками і групами.

У початковій школі можна використовувати такі форми дозвілєвих заходів: бесіди, дискусії, зустріч з цікавими людьми, вікторини з різних галузей знань, КВН, театралізації, читацькі конференції тощо. Доцільно включати в ці заходи завдання та ігри на розвиток пам'яті, уваги і мислення, які сприяють кращому засвоєнню матеріалу в процесі освітньої діяльності [8; 9, 84].

Важливо зауважити на значенні дозвіллевої діяльності в канікулярний час, так як канікули становлять значну частину обсягу вільного часу дітей, тому канікулярний період сприяє: відновленню здоров'я, розвитку творчого потенціалу, вдосконаленню особистісних можливостей та здібностей, залученню до соціокультурних цінностей, втіленню власних планів, задоволенню індивідуальних інтересів тощо. Тому, відповідно організована навчально-виховна діяльність сприяє відновленню здоров'я, розвитку творчого потенціалу, вдосконаленню особистісних можливостей, залученню до соціокультурних і освітніх цінностей, входженню до системи соціальних зв'язків, утіленню власних планів, задоволенню індивідуальних інтересів та сподівань тощо.

Дитячі оздоровчі табори є важливою ланкою в системі додаткової освіти і виховання. Виховний процес в дитячому оздоровчому таборі здійснюється в сприятливих умовах природного і соціального оточення, де особливу роль в організації роботи табору відіграє власне колектив відпочиваючих учнів, який носить тимчасовий характер. Діяльність дитячого оздоровчого табору заснована на гуманістичній концепції взаємної особистості і суспільства, цілісному підході до виховання і розвитку особистості в умовах колективної діяльності [9, 87]. Успіх роботи дитячого оздоровчого табору, реалізація його виховних можливостей повною мірою залежить від діяльності загонового вожака, його фаховості та



майстерності. Вожатий-педагог реалізує унікальні можливості виховного процесу в умовах дитячого оздоровчого табору [9, 89].

Таким чином, дозвілля – це організація вільного часу школяра, в якому він реалізує свої інтереси та вподобання. Правильно організована дозвіллева діяльність молодших школярів сприяє їх соціалізації, розвитку творчих здібностей, розкриттю талантів, самореалізації та самовизначенню, наповнює життя дитини радісними переживаннями.

**Висновки.** В сучасних умовах реформування системи освіти в Україні все більшого значення набувають питання вдосконалення культурно-просвітницької діяльності закладів освіти; визначення змісту та технологій розвитку національної системи культурно-дозвіллевої діяльності; розробка інноваційних технологій дозвіллевої діяльності молодших школярів; підвищення ефективності профілактичної роботи з різними видами девіантної поведінки тощо. Беззаперечною та важливою в цьому напрямі є роль педагога – керівника виховної роботи з молодшими школярами, який виконує три взаємопов'язані функції: організовує різні види діяльності в класі, піклується про розвиток кожної дитини, допомагає дітям у вирішенні проблем, що виникають та запобігає створенню проблемних ситуацій.

## References

1. Балахтар В. Використання досвіду організації дозвілля дітей та підлітків в сучасних умовах. *Педагогіка та психологія*. 2009. Вип. 465. С. 11–16.  
Balakhtar, V. (2009). Vykorystannia dosvidu orhanizatsii dozvillia ditei ta pidlitkiv v suchasnykh umovakh. [Using the experience of organizing leisure for children and adolescents in modern conditions]. *Pedahohika ta psykholohiia – Pedagogy and psychology*, 465, 11–16.
2. Бочелюк В. Й. Дозвіллезнавство : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 208 с.  
Bocheliuk, V. Y. (2006). Dozvillieznavstvo : navchalnyi posibnyk [Leisure : a textbook]. Kyiv, Ukraine : Tsentr navchalnoi literatury.
3. Голік О. Організаційно-управлінський аспект позакласної дозвіллевої діяльності старшокласників : монографія. Донецьк, 2008. 168 с.  
Holik, O. (2008). Orhanizatsiino-upravlinskyi aspekt pozaklasnoi dozvillievoi diialnosti starshoklasnykiv : monohrafiia [Organizational and managerial aspect of extracurricular leisure activities of high school students : monograph]. Donetsk, Ukraine.
4. Карпенчук С. Г. Теорія і методика виховання. Київ : Вища шк., 1997. 304 с.  
Karpenchuk, S. H. (1997). Teoriia i metodyka vykhovannia [Theory and methods of education]. Kyiv, Ukraine : Vyshcha shkola.
5. Кононенко Н. Особливості формування культури поведінки молодших школярів в умовах дозвільної діяльності. *Рідна школа*. 2006. № 10. С. 18–19.  
Kononenko, N. (2006). Osoblyvosti formuvannia kultury povedinky molodshykh shkoliariv v umovakh dozvilnoi diialnosti [Features of formation of culture of behavior of junior schoolchildren in the conditions of allowing activity]. *Ridna shkola – Native school*, 10, 18–19.
6. Кочубей Н. В. Соціокультурна діяльність : Навчальний посібник. Суми : Університетська книга, 2015. 122 с.  
Kochubei, N. V. (2015). Sotsiokulturna diialnist : Navchalnyi posibnyk [Socio-cultural activities: Textbook]. Sumy, Ukraine : Universytetska knyha.
7. Піча В. М. Культура вільного часу: філософсько-соціологічний аналіз. Львів : Світ, 1990. 152 с.  
Picha, V. M. (1990). Kultura vilnoho chasu: filososfsko-sotsiolohichnyi analiz [Culture of free time: philosophical and sociological analysis]. Lviv, Ukraine : Svit.
8. Скорик Т. В. Оновлення змісту дозвіллевої діяльності молоді в світлі сучасних тенденцій соціокультурної сфери. *Молодий вчений*. 2018. № 21 (54.1). С. 132–135.  
Skoryk, T. V. (2018). Onovlennia zmistu dozvillievoi diialnosti molodi v svitli suchasnykh tendentsii sotsiokulturnoi sfery [Updating the content of youth leisure activities in the light of current trends in the socio-cultural sphere]. *Molodyi vchenyi – A young scientist*, 21 (54.1), 132–135.
9. Флегонтова Н. М. Педагогічна організація культурного дозвілля школярів. Київ, 2007. 144 с.  
Flehontova, N. M. (2007). Pedahohichna orhanizatsiia kulturnoho dozvillia shkoliariv [Pedagogical organization of cultural leisure of schoolchildren]. Kyiv, Ukraine.
10. Цимбалюк Н. М. Організація та методика культурно-дозвіллевої діяльності. Ч. I. Теоретичні основи культурно-дозвіллевої діяльності. Київ : ДАКККиМ, 2000. 145 с.  
Tymbaliuk, N. M. (2000). Orhanizatsiia ta metodyka kulturno-dozvillievoi diialnosti. Ch. I. Teoretychni osnovy kulturno-dozvillievoi diialnosti [Organization and methods of cultural and leisure activities. CHI Theoretical foundations of cultural and leisure activities]. Kyiv, Ukraine : DAKKKiM

**Minenok A.**

ORCID: 0000-0002-4145-4039

Doctor of Pedagogy, Professor,  
 Professor of Preschool and Primary Education Department,  
 T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»  
 (Chernihiv, Ukraine), E-mail: antonina\_mok@ukr.net

**Turchyna I.**

ORCID: 0000-0002-3794-7666

Candidate of Pedagogical Sciences (Ph. D.), Associate professor,  
 Associate Professor at the Department of Preschool and Primary Education,  
 T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»  
 (Chernihiv, Ukraine), E-mail: irturch@i.ua

**Antonenko N.**

ORCID: 0000-0002-9730-9105

Postgraduate student of Faculty of Preschool and Primary Education and Arts,  
 T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»  
 (Chernihiv, Ukraine), E-mail: antonenkon075@gmail.com

#### THE PECULIARITIES OF PRIMARY SCHOOLCHILDREN'S LEISURE ACTIVITIES ORGANIZATION AS AN IMPORTANT CONDITION OF SUCCESSFUL SELF-REALIZATION

*The importance of leisure activities for primary schoolchildren has been grounded in the article. The results of the study on the importance of leisure among the primary schoolchildren's life priorities have been offered. The most popular primary schoolchildren's leisure activities have been studied and the importance of reorientation of modern leisure forms for primary schoolchildren to socially oriented ones in terms of the content and nature of the participants' interaction has been determined. It has been determined that when preparing a leisure event, the teacher must: determine its topic and objectives, outline the time and place; make the plan of the preparation and conducting the event; outline the key points of the event; select the participants for its preparation, distribute the tasks between the participants and groups. The forms of leisure activities that can be used in primary school: discussions, meetings with interesting people, quizzes, theatrical performances, reading conferences, flash mobs, speaker clubs, etc. have been distinguished.*

*The purpose of the study is to ground the importance and determine the important directions of the primary schoolchildren's leisure activities use.*

*Methodology.* The methodological basis of the article are: the basic positions of the theory of knowledge, namely, science, historicism, dialectics, objectivity, the position of psychology and pedagogy on the humanistic direction of education. A great importance is paid to the ideas of a competency-based approach to the analysis of the pedagogical phenomena and processes related to leisure activities.

*The scientific novelty is that based on the analysis of the scientific sources devoted to this problem, the practice of using primary schoolchildren's leisure activities, the methods of leisure pedagogy have been determined and the main types of primary schoolchildren's leisure activities have been formulated.*

*Conclusions.* The authors defined the research as an attempt to outline the initial theoretical and methodological positions of leisure activities for primary school children in general secondary educational institutions, where the modern teacher should focus on the main components of the concept of a new Ukrainian school, namely the new content of education for successful self-realization in the society.

**Key words:** leisure, primary schoolchildren, leisure activities, methods of leisure pedagogy.

Стаття надійшла до редакції 11.04.2021

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор С. В. Грищенко